

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Galvenie slēdzieni par Komunālo notekūdeņu direktīvas 91/271/EEK ieviešanu

Rīga, 01.02.2023.

Iveta Teibe, VARAM Vides aizsardzības departaments
iveta.teibe@varam.gov.lv

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Secinājumi par Direktīvas 91/271/EEC ieviešanu - aglomerācijas

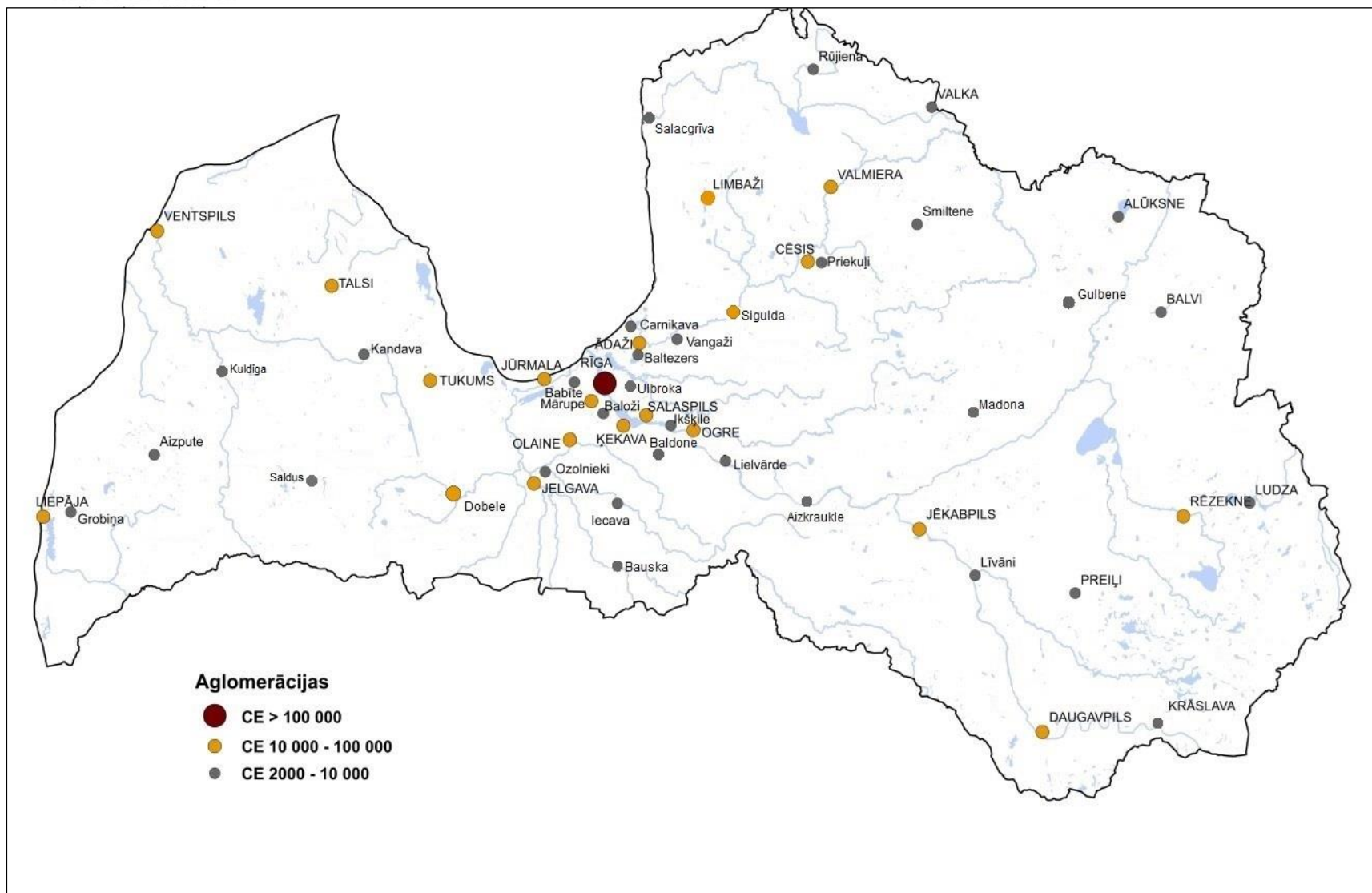
Pamats: situācijas izvērtējums no «Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāna 2021.-2027.» (2020.) un 2022. gadā Eiropas Komisijai (EK) iesniegtais ziņojums

- **2020. gadā** Latvijā bija **52** aglomerācijas (**2021. gadā – 56**), kurās radītā piesārņojuma slodze cilvēku ekvivalentos (CE) bija lielāka par 2000.
- No sākotnējām 89 aglomerācijām, 2020. gadā CE < 2000 bija 33 (Auce, Aloja, Baldone, Cesvaine, Dagda, Jaunolaine, Ērgļi, Ilūkste, Īslīce, Jaunjelgava, Kalnciems, Kārsava, Koknese, Ķegums, Līgatne, Lubāna, Mazsalaca, Malta, Mālpils, Pļaviņas, Priekule, Roja, Skrīveri, Skrunda, Stende, Ugāle, Vaiņode, Varakļāni, Vecumnieki, Viesīte, Viļaka, Viļāni, Zilupe).
- Tendence – lai arī piesārņojuma slodze ir mainīgs lielums un variē pa gadiem, **kļūst mazāk** tādu aglomerāciju, kuru radītā slodze saskaņā ar datiem pārsniedz 2000 CE. Atsevišķās aglomerācijās slodze pieaug pastāvīgi, vai tikai atsevišķos gados, taču tās jau ir bijušas sākotnējo 89 aglomerāciju skaitā.

Aglomerācijas, kurās 2020. gadā piesārņojuma slodze pārsniedza 2000 CE

Vides aizsardzības un

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Secinājumi par piesārņojuma slodzes izmaiņām

Pamats: 2022. gadā EK iesniegtais ziņojums, dati no ūdenssaimniecības uzņēmumu iesniegtajiem valsts statistikas pārskatiem «Ūdens-2»

- Salīdzinot ar 2018. gada datiem, 2020. gadā radītā piesārņojuma **slodze** (t.i., radītais piesārņojuma apjoms) bija būtiski mainījies **11** aglomerācijās (t.i. izmaiņas pārsniedz 20%, vai arī mainījies aglomerācijas grupa):
- **samazinājusies 2 aglomerācijās** (Dundaga un Talsi) un
- **palielinājusies 9 aglomerācijās** (Ādaži, Babīte, Carnikava, Dobeles, Lielvārde, Salacgrīva, Salaspils, Sigulda, Smiltene).
- Aglomerācijā radītā piesārņojuma apjoma būtiskas izmaiņas nenozīmē, ka tā neizpilda notekūdeņu savākšanas vai attīrīšanas prasības, bet to, ka **pēc notekūdeņu analīžu rezultātiem radīto piesārņojošo vielu apjoms ir palielinājies vai sarucis**. Tas var būt saistīts ar saimnieciskās darbības un iedzīvotāju skaita izmaiņām, taču rādītāju ietekmē arī notekūdeņu paraugošanas biežums un precizitāte.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Secinājumi par notekūdeņu attīrīšanu

Pamats: 2022. gadā EK iesniegtais ziņojums, dati no ūdenssaimniecības uzņēmumu iesniegtajiem valsts statistikas pārskatiem «Ūdens-2», uz to pamata 2022. gadā veiktā 2018.-2020.gg. datu analīze.

Apdzīvotās vietas ar CE 200 – 2000

- Nodrošinot ražotāja instrukcijām atbilstošu un regulāru iekārtu uzturēšanu un ekspluatāciju, ar izmantotajām tehnoloģijām var sasniegt līdzvērtīgu attīrīšanas efektivitāti kā aglomerācijās ar $CE > 2000$, īpaši rādītājiem SV, BSP un KSP .
- Vienlaikus šai grupai pieder 14 no VVD 2022. gadā norādītajām 28 NAI, kas ilgstoši piesārņo vidi (Nākotne, Eleja, Zālīte, Līvbērze, Turaida, Ranka, Lizums, Līgatne, Kazdanga, Dokupe, Gudenieki, Sutri, Sēlija, Ošāni).

Aglomerācijas ar CE 2000 – 10 000

- Kopumā rādītājiem suspendētās vielas (SV), BSP, KSP sasniegtas gan ievērojami zemākas koncentrācijas (mg/l), gan attīrīšanas efektivitāte (%) nekā prasa normatīvi, sasniegtie rādītāji vidēji atbilst tikai 20% - 35% no maksimāli pieļaujamajiem.
- Atbilstoši normatīviem, jānodrošina N_{kop} un P_{kop} piesārņojuma samazinājums par 10 – 15%; faktiskais samazinājums vidēji ir 71% N_{kop} un 65% P_{kop} .
- Ir konstatēti atsevišķi normatīvu pārsniegumi (Ludza, Auce).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Secinājumi par notekūdeņu attīrīšanu

Pamats: 2022. gadā EK iesniegtais ziņojums, dati no ūdenssaimniecības uzņēmumu iesniegtajiem valsts statistikas pārskatiem «Ūdens-2», uz to pamata 2022. gadā veiktā 2018.-2020.gg. datu analīze.

Aglomerācijas ar CE > 10 000

- Kopumā rādītājiem suspendētās vielas (SV), BSP, ŪSP sasniegtas gan ievērojami zemākas koncentrācijas (mg/l), gan attīrīšanas efektivitāte (%) nekā prasa normatīvi.
- Rādītājiem N_{kop} un P_{kop} sasniegtās koncentrācijas vidēji ir 61 – 73% no maksimāli pieļaujamajām.
- Vairākās aglomerācijās ir konstatēti normatīvu pārsniegumi (Ādaži, Limbaži, Olaine, Sigulda, Rēzekne).
- Olainē 2022. gada rudenī pabeigta notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija, notekūdeņu attīrīšana būs uzskatāma par atbilstošu, ja notekūdeņu analīzes apliecinās normatīvu izpildi 12 mēnešus pēc kārtas.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Secinājumi par notekūdeņu attīrīšanu

Pamats: situācijas izvērtējums no «Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāna 2021.-2027.» (2020.)

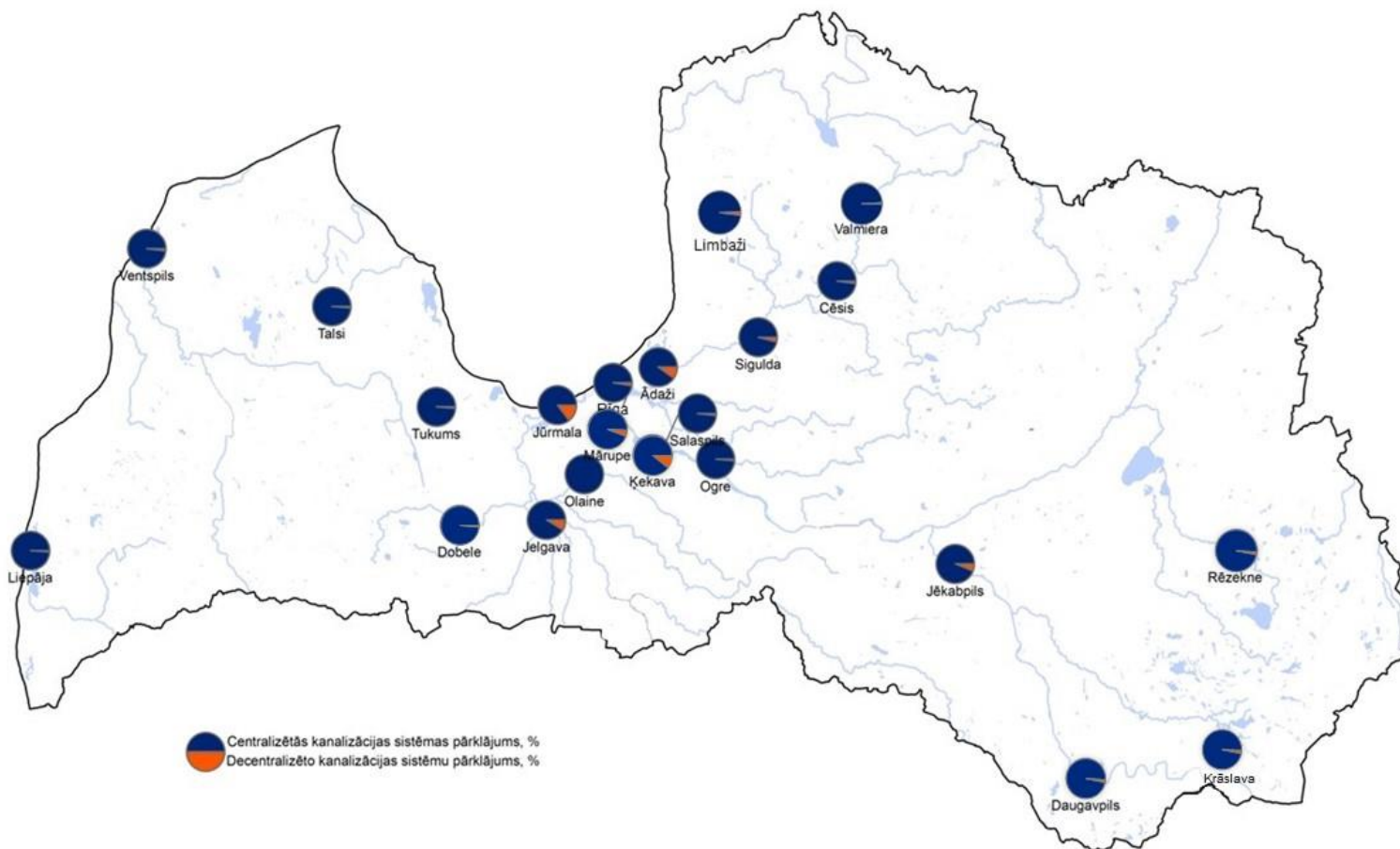
Aglomerācijas ar CE > 2 000

- 4 aglomerācijās (Liepāja, Olaine, Talsi, Vangaži) gan kanalizācijas tīkla pārklājums, gan faktisko pieslēgumu īpatsvars pārsniedza 98% no aglomerācijas iedzīvotāju skaita.
- 26 aglomerācijās kanalizācijas tīkli ir/būs pieejami vairāk nekā 98% aglomerācijas iedzīvotāju, bet ir nepieciešams veicināt pieslēgumu izbūvi (faktisko pieslēgumu īpatsvars variē no 58-96%).
- 25 aglomerācijās ne kanalizācijas tīkla pārklājums, ne faktisko pieslēgumu īpatsvars nerasniedza 98% no aglomerācijas iedzīvotāju skaita; tīklu tālāka paplašināšana IR ekonomiski pamatota.
- 11 aglomerācijās ne kanalizācijas tīkla pārklājums, ne faktisko pieslēgumu īpatsvars nerasniedza 98% no aglomerācijas iedzīvotāju skaita (faktisko pieslēgumu īpatsvar variē 40-90%), tīklu tālāka paplašināšana NAV ekonomiski pamatota.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

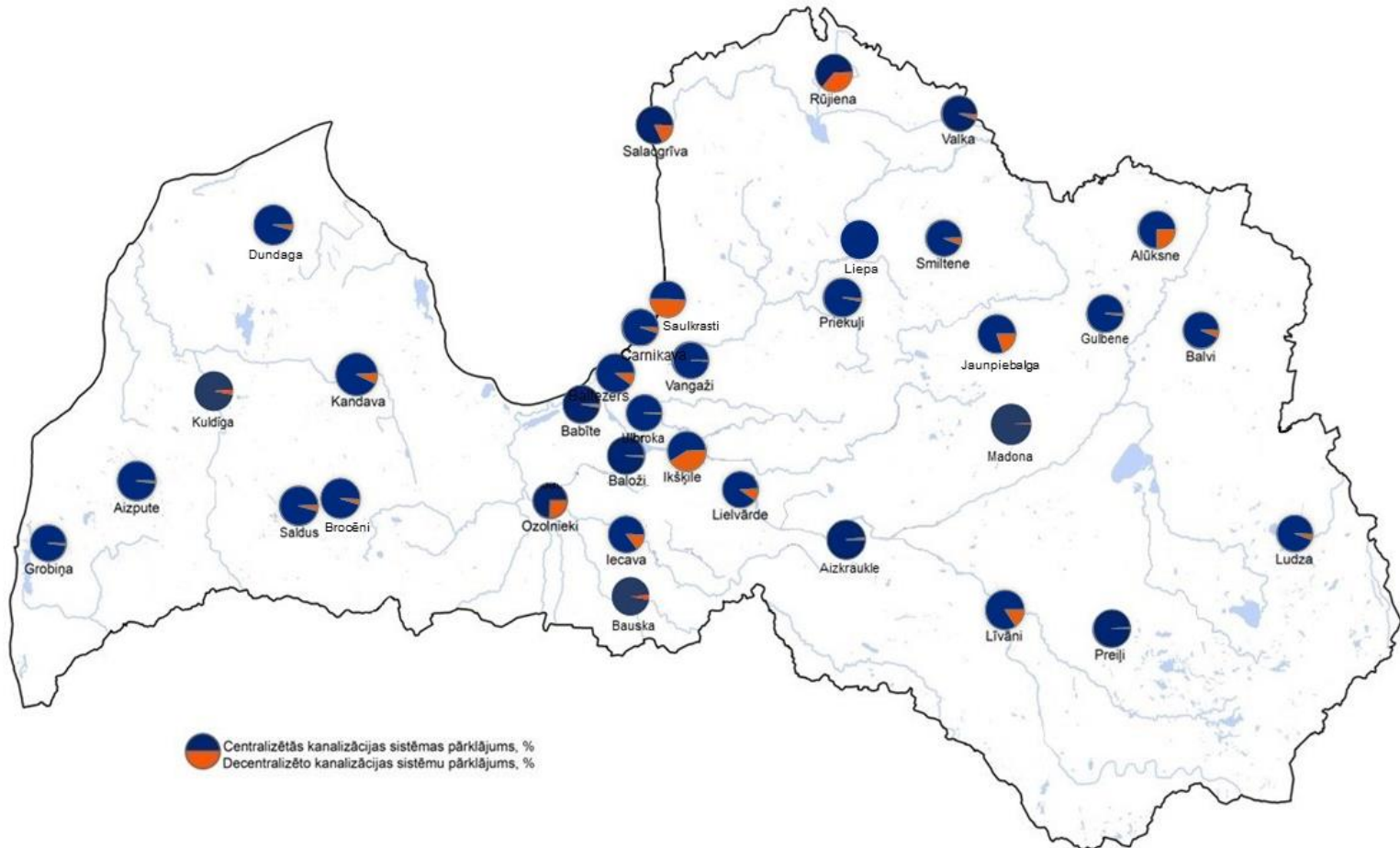
Centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu pārklājums (%) aglomerācijās ar CE > 10 000 (2020.)

Centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu pārklājums (%) aglomerācijās ar CE 2000 – 10 000

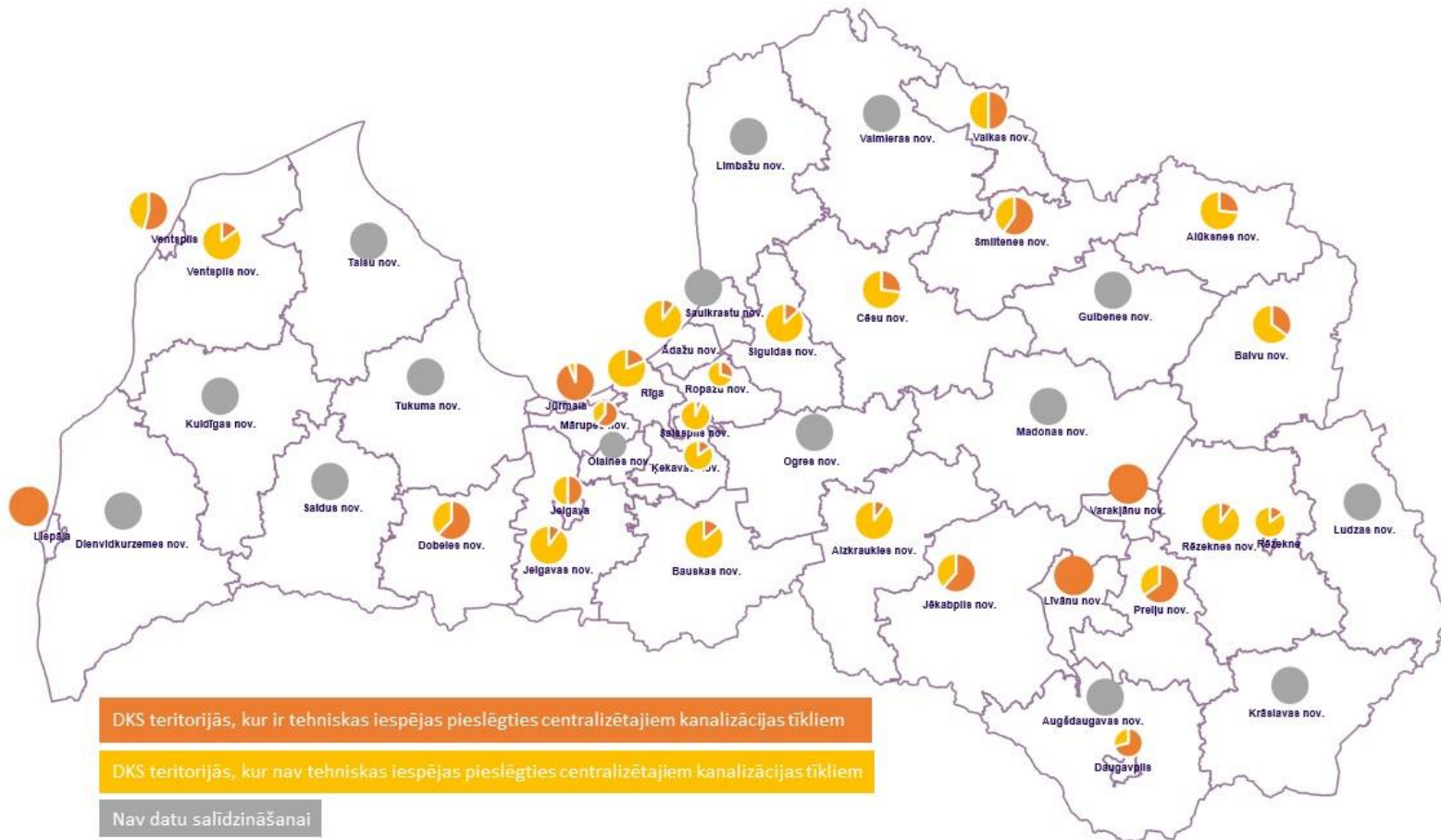
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aplēses - cik % DKS atrodas teritorijās, kur ir tehniskas iespējas pieslēgties centralizētajiem kanalizācijas tīkliem

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

**Priekšlikums Komunālo notekūdeņu direktīvas
pārskatīšanai COM(2022) 541 final**

Brisele, 26.10.2022.

Informācija sagatavota sanāksmei 01.02.2023.
Iveta Teibe, VARAM Vides aizsardzības departaments

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Likumdošanas procedūra

Parastā likumdošanas procedūra

Iniciatīva: Eiropas Komisija (EK)

Likumdevēji: ES Padome (dalībvalstu pārstāvji) un Eiropas Parlaments

Galvenie procedūras elementi

1. EK iesniedz priekšlikumu Padomei un Parlamentam.
2. Padome un Parlaments pirmajā vai otrajā lasījumā pieņem tiesību akta priekšlikumu.
3. Ja abas iestādes pēc otrā lasījuma nepanāk vienošanos, tiek sasaukta Samierināšanas komiteja.
4. Ja teksts, par ko panākta vienošanās Samierināšanas komitejā, abām iestādēm trešajā lasījumā ir pieņemams, tiesību aktu pieņem.

Ja tiesību akta priekšlikumu jebkurā procedūras posmā noraida vai arī ja Parlaments un Padome nespēj panākt kompromisu, priekšlikumu nepieņem un procedūra tiek izbeigta.

Priekšlikuma saturs un nosacījumi apspriešanas laikā var mainīties.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Direktīvas tvērums

- **Slieksnis** - piesārņojuma slodze 1000 CE un vairāk.
- **Mainās definīcijas, parādās jaunas.**
- **Papildu prasības daļai aglomerāciju kuru slodze > 10 000 CE un visām aglomerācijām, kuru slodze > 100 000 CE**, t.sk. notekūdeņu attīrīšanai, energoauditiem (energoneitralitātei), lietus ūdeņu apsaimniekošanai.
- Prasība **visus** aglomerāciju **sadzīves notekūdeņus** savākt kanalizācijas sistēmā.
- Decentralizētās kanalizācijas sistēmas aglomerācijās – **izņēmuma** gadījumiem, ja lieto plaši – jāskaidro Eiropas Komisijai.
- Prasības pakalpojumu lietotāju **informēšanai, tiesu pieejamībai**.
- Prasības kanalizācijas **pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai**.
- **Ražotāju atbildības sistēma** (kosmētikas un farmācijas nozarei).
- **Papildu prasības monitoringam**, t.sk. ievērojami palielināts tā biežums.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Definīcijas (2. pants)

3. punkts «**saimnieciskie notekūdeņi**» (*non-domestic wastewater*) ir jebkuri notekūdeņi, kas tiek novadīti kanalizācijas sistēmās no telpām, kuras izmanto kādam no šiem mērķiem: **a)** tirdzniecība; **b) institūciju darbība**; **c)** rūpniecība.

4. punkts «aglomerācija» ir teritorija, kurā komunālo notekūdeņu piesārņojuma slodze ir pietiekami koncentrēta (**10 CE uz hektāru vai vairāk**), lai komunālos notekūdeņus varētu savākt un novadīt uz attīrīšanas iekārtām vai novadīt vidē.

13. punkts «**ceturtās pakāpes attīrīšana**» ir komunālo notekūdeņu attīrīšana ar procesu, kas no notekūdeņiem atdala plašu mikropiesārņotāju spektru.

16. punkts «**mikropiesārņotājs**» ir viela, arī tās sadalīšanās produkti, kas vidē un komunālajos notekūdeņos parasti atrodama koncentrācijā, kas ir mazāka par mg/l un ko var uzskatīt par bīstamu cilvēku veselībai vai videi, pamatojoties uz kādu no kritērijiem, kas noteikti Regulā (EK) Nr. 1272/2008 par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojumu.

Pievienotas vairākas definīcijas, kas saistītas ar jaunajiem nosacījumiem, piemēram, «*urban runoff*», «lietus ūdens avārijas pārgāze», «kopsistēma un šķirtsistēma», «trešās un ceturtās pakāpes attīrīšana», «mikropiesārņotājs», «sanitārija», «antimikrobiālā rezistence», «atšķaidīšanās pakāpe» utt.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Notekūdeņu savākšana un decentralizētās kanalizācijas sistēmas (3., 4. pants)

Visās aglomerācijās ar CE 1000 - 2000 līdz 2030. gada 31. decembrim ir ierīkotas (centralizētas) kanalizācijas sistēmas un **visi sadzīves notekūdeņu avoti** tajās ir pievienoti kanalizācijas sistēmai.

Visās aglomerācijās ar CE >2000 ir ierīkotas kanalizācijas sistēmas un **visi sadzīves notekūdeņu avoti** tajās ir pievienoti kanalizācijas sistēmai.

Iespēja izmantot DKS - **tikai izņēmuma gadījumos**, ja centralizētās kanalizācijas savākšanas sistēmas izveide nav pamatota, jo vai nu neradītu nekādu labumu videi, vai arī radītu pārmērīgas izmaksas.

DKS pareizi jāprojektē, jāekspluatē un jāuztur tā, **lai nodrošinātu otrējai un trešējai atbilstošu attīrīšanu**. DKS jāreģistrē publiskā reģistrā un regulāri jākontrolē (jāinspicē). EK plāno noteikt prasību minimumu ar atsevišķu deleģēto aktu.

Ja aglomerācijās ar CE > 2000 **vairāk nekā 2 % no piesārņojuma slodzes attīra (treat) DKS**, jāsniedz detalizēts skaidrojums (pamatojums) Eiropas Komisijai.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Notekūdeņu attīrīšana (7., 8. pants)

Aglomerāciju grupa	Prasības attīrīšanai
Aglomerācijas CE 1000-2000	Otrējā vai tai līdzvērtīga attīrīšana līdz 31.12.2030.
Aglomerācijas CE 2000-10 000	Otrējā vai tai līdzvērtīga attīrīšana
Aglomerācijas CE 10 000–100 000	Trešējā attīrīšana (jauni, stingrāki normatīvi) ja novada īpaši (pret eitrofikāciju) jutīgajā teritorijā vai tās sateces baseinā: 50% šādu aglomerāciju līdz 31.12.2035., visām – līdz 31.12.2040. Ceturtās pakāpes attīrīšana - ja novada teritorijās, kur mikropiesārņotāju akumulācija rada risku videi vai veselībai, 50% šādu aglomerāciju līdz 31.12.2035., visām – līdz 31.12.2040.
Aglomerācijas/NAI CE >100 000	Trešējā attīrīšana (jauni, stingrāki normatīvi) 50% šādu NAI līdz 31.12.2030., visām – līdz 31.12.2035. Ceturtās pakāpes attīrīšana - 50% šādu NAI līdz 31.12.2030., visām – līdz 31.12.2035.
Visās aglomerācijās	Piemēro stingrākas prasības, ja jānodrošina, lai saņemtie ūdeņi atbilstu Direktīvai 2000/60/EK, 2008/56/EK, 2008/105/EK un 2006/7/EK

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prasības otrējai attīrīšanai (pielikums I, 1. tabula)

Parametrs	Koncentrācija	Piesārņojuma procentuālais samazinājums	References mērījumu metode
Bioķīmiskais skābekļa patēriņš (BSP ₅ pie 20 °C), neveicot nitrifikāciju	25 mg/l O ₂	70-90	Homogēns, nefiltrēts, nedekantēts paraugs. Izšķīdušo skābekli nosaka pirms un pēc piecu dienu inkubācijas perioda. 20 °C ±1 °C temperatūrā, tumsā. Pievieno nitrifikācijas kavētāju.
Ķīmiskais skābekļa patēriņš (ĶSP)	125 mg/l O ₂	75	Homogēns, nefiltrēts, nedekantēts paraugs. Kālija dihromāta izmantošana.
Kopējais organiskais ogleklis	37 mg/l	75	EN 1484
Kopējais suspendētās vielas daudzums	35 mg/l	90	Raksturīgā parauga filtrēšana caur 0,45 μm filtra membrānu. Žāvēšana 105 °C temperatūrā un svēršana. Raksturīgā parauga centrifugēšana (vismaz piecas minūtes ar vidējo paātrinājumu 2800 līdz 3200 g), žāvēšana pie 105 °C un svēršana.

1. piezīme: Bioloģiskā skābekļa patēriņa (BSP₅) vietā var izmantot citus parametrus — kopējo organisko oglekli vai kopējo skābekļa patēriņu, ja starp bioloģiskā skābekļa patēriņa un minēto parametru vērtībām ir noteikta sakarība.
2. piezīme: Dalībvalstis mēra ķīmisko skābekļa patēriņu (ĶSP) vai kopējo organisko oglekli.
3. piezīme: Prasība par kopējās suspendētās vielas daudzumu nav obligāta.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prasības trešējai attīrīšanai (pielikums I, 2. tabula)

Prasības no aglomerācijām ar CE > 10 000 un aglomerācijām ar CE > 100 000 novadīto notekūdeņu trešējai attīrīšanai. **Atkarībā no vietējās situācijas var piemērot vienu vai abus parametrus.** Piemēro koncentrācijas vai samazinājuma procentuālās vērtības.

Parametrs	Koncentrācija	Minimālais procentuālais samazinājums	References analīzes metode
P_{tot}	0,5 mg/l	90	Molekulārās absorbcijas spektrofotometrija
N_{tot}	6 mg/l	85	Molekulārās absorbcijas spektrofotometrija

1. piezīme. Aprēķinot minimālo procentuālo samazinājumu, dabisko slāpekļa aizturi neņem vērā.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prasības ceturtās pakāpes attīrīšanai (pielikums I, 3. tabula)

Indikators	Minimālais procentuālais samazinājums
Vielas, kuras ūdeņus var piesārņot pat zemās koncentrācijās (sk. 1.piezīmi)	80 % (sk. 2.piezīmi)

1. piezīme. Jānosaka šādu (a) un (b) apakšpunktā minētu organisko vielu koncentrācijas.

(a) 1. kategorija (viegli attīrāmas vielas):

- (i) Amisulprid (CAS No 71675-85-9),
- (ii) Carbamazepine (CAS No 298-46-4),
- (iii) Citalopram (CAS No 59729-33-8),
- (iv) Clarithromycin (CAS No 81103-11-9),
- (v) Diclofenac (CAS No 15307-86-5),
- (vi)— Hydrochlorothiazide (CAS No 58-93-5),
- (vii) Metoprolol (CAS No 37350-58-6),
- (viii)— Venlafaxine (CAS No 93413-69-5);

(b) 2. kategorija (vielas, no kurām viegli atbrīvoties):

- (i) Benzotriazole (CAS No 95-14-7),
- (ii) Candesartan (CAS No 139481-59-7),
- (iii) Irbesartan (CAS No 138402-11-6),
- (iv) mixture of 4-Methylbenzotriazole (CAS No 29878-31-7)
un 6-methyl- benzotriazole (CAS No 136-85-6).

2. piezīme. Procentuālo samazinājumu aprēķina vismaz sešām vielām. Vielu skaits 1. kategorijā ir divreiz lielāks nekā 2. kategorijā. Ja pietiekamā koncentrācijā var noteikt mazāk nekā sešas vielas, kompetentā iestāde izvēlas citas vielas, lai aprēķinātu piesārņojuma procentuālo samazinājumu. Lai novērtētu, vai ir sasniegti nepieciešamie 80 %, izmanto visu aprēķinos izmantoto vielu piesārņojuma samazināšanas vidējo procentuālo daudzumu.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Monitoringa biežums (1.pielikums) (otrējā, trešējā, mikropiesārņotāju attīrīšana)

NAI lielums	Prasības monitoringam
1000 - 9 999 CE :	1 paraugs mēnesī
10 000 - 49 999 CE e.:	2 paraugi mēnesī mikro-piesārņotājiem, 1 paraugs mēnesī
50 000 - 99 999	1 paraugs nedēļā mikro-piesārņotājiem, 2 paraugi nedēļā
100 000 un vairāk CE	1 paraugs dienā mikro-piesārņotājiem, 2 paraugi nedēļā

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Monitorings (21. pants)

Aglomerāciju grupa	Prasības monitoringam
Visas aglomerācijas	<ul style="list-style-type: none">▪ Novadīto notekūdeņu atbilstība prasībām▪ Dūņu apjomi, sastāvs un izmantošana▪ Notekūdeņu izmantošana
Aglomerācijas > 10 000 CE	<ul style="list-style-type: none">▪ NAI radītās SEG emisijas un enerģijas patēriņš▪ Caur avārijas pārgāzēm vidē novadīto lietus ūdeņu apjoms un piesārņojums▪ NAI ieplūdē un izplūdē – prioritārās un bīstamās vielas, vielas, kas ietekmē pazemes ūdeņus, daļu no dzeramajā ūdenī kontrolējamām vielām (ja notekūdeņus novada ūdensgūtņu sateces baseinos),▪ mikroplastmasas klātbūtne notekūdeņos un dūņās

Priekšlikumā prasības pašlaik attiecinātas gan uz kompetentajām iestādēm, gan NAI operatoriem, EK solīja precizēt tekstu.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotāju atbildības sistēma (9., 10. pants)

Attiecināta uz **farmācijas un kosmētikas produktu ražotājiem**, kuri attiecīgās dalībvalsts **tirgū laiž vairāk nekā 2 t produktu**, kuru dēļ notekūdeņos var nonākt mikropiesārņotāji.

Paredzēts kā **mehānisms** ceturtās pakāpes attīrīšanas **finansēšanai**; katra ražotāja ieguldījumu nosakot atbilstoši tā tirgū laisto produktu apjomam un bīstamībai.

Minētajam nolūkam šādiem ražotājiem dalībvalstij **jāizveido ražotāju atbildības organizācija**, iesaistot darbā arī citas atbilstošās interešu grupas.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Saimniecisko notekūdeņu novadīšana (14. pants)

Saimniecisko notekūdeņu novadīšanai centralizētajā kanalizācijas sistēmā vai uz komunālajām attīrīšanas iekārtām **jāsaņem atļauja, to jāpārskata reizi 6 gados.**

Kompetentajai (atļaujas izsniedzošajai) iestādei pirms atļauju piešķiršanas **jākonsultējas ar šādu kanalizācijas sistēmu un NAI operatoriem un jāļauj tiem pēc pieprasījuma izskatīt (consult) atļaujas**, kas piešķirtas notekūdeņu novadīšanai to sateces baseinos.

Tālāk uzskaitītajos gadījumos **jāveic atbilstoši pasākumi, t.sk. jāpārskata atļaujas**, lai identificētu, novērstu un pēc iespējas samazinātu saimniecisko notekūdeņu piesārņojumu:

- a) NAI ieplūdes un izplūdes vietās ir konstatēti piesārņotāji;
- b) notekūdeņu dūņas izmanto atbilstoši regulējumā noteiktajam;
- c) attīrītus notekūdeņus izmanto atkārtoti (Regula (ES) 2020/741);
- d) saņemošos ūdeņus izmanto dzeramā ūdens ieguvei;
- e) saimniecisko notekūdeņu piesārņojums apdraud kanalizācijas sistēmas vai NAI darbību.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Lietus notekūdeņi - integrētie pārvaldības plāni (5. pants)

Aglomerāciju grupa	Prasības
Aglomerācijas 10 000 – 100 000 CE	<p>Līdz 31.12.2025. sarakstā iekļauj aglomerācijas, kurās:</p> <ul style="list-style-type: none">a) avārijas pārgāzes vai <i>urban runoff</i> apdraud vidi vai veselību, vai neļauj izpildīt citu direktīvu mērķus;b) avārijas pārgāze pārsniedz 1% no ikgadējās savākto komunālo notekūdeņu slodzes (aprēķināta sausā laikā). <p>Sarakstā esošajām aglomerācijām - integrētie notekūdeņu pārvaldības plāni līdz 31.12.2035.</p> <p>Plāna mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ lai avārijas pārgāze nepārsniegtu 1 % no savākto notekūdeņu slodzes – līdz 31.12.2040.;▪ pakāpeniski izskaust neattīrītas izlaides no lietus kanalizācijas.
Aglomerācijas ar CE > 100 000	<p>Integrētie notekūdeņu pārvaldības plāni līdz 31.12.2030.</p> <p>Plāna mērķi:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ lai avārijas pārgāze nepārsniegtu 1 % no savākto notekūdeņu slodzes – līdz 31.12.2035.;▪ pakāpeniski izskaust neattīrītas izlaides no lietus kanalizācijas.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Notekūdeņu novadīšana un lietderīga izmantošana, bioloģiskie noārdāmie notekūdeņi, dūņas (15., 16., 20. pants)

Sistemātiski **jāveicina** visu NAI **notekūdeņu lietderīga izmantošana**. Ja izmanto lauksaimniecībā, jāievēro Regula 2020/741.

Notekūdeņu novadīšanai jāsaņem **atļauja**, kurā nosakāmas iepriekš minētās prasības attīrīšanai un kuru **pārskata vismaz reizi 6 gados**.

Dūņu apsaimniekošanai jāatbilst atkritumu hierarhijai, maksimāli nodrošinot rašanās novēršanu, resursu atkārtotu izmantošanu un pārstrādi un samazinot negatīvo ietekmi uz vidi. Komisija ir pilnvarota pieņemt deleģētos aktus, nosakot P un N atkārtotas izmantošanas un pārstrādes minimālos rādītājus dūņām.

11 (pārtikas) ražošanas veidu uzņēmumiem, kas neveic A kategorijas piesārņojošās darbības, kam ir savas NAI ar izlaidi vidē un kuru attīrītā piesārņojuma slodze pārsniedz 4000 CE, jānosaka prasības notekūdeņu attīrīšanai, kas atbilst nozares specifikai un nodrošina vismaz tādu vides aizsardzības līmeni kā I pielikuma B daļas prasības (otrās, trešās vai ceturtās pakāpes attīrīšana).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

NAI energoneitralitāte (11. pants)

Aglomerāciju grupa	Prasības
Aglomerācijas 10 000 – 100 000 CE	Līdz 31.12.2030. jāveic pirmais energoaudits NAI un kanalizācijas sistēmām; to atkārtoti reizi 4 gados.
Aglomerācijas > 100 000 CE	Līdz 31.12.2025. jāveic pirmais energoaudits NAI un kanalizācijas sistēmām; to atkārtoti reizi 4 gados.
Visām aglomerācijām ar CE > 10 000	<p>Auditā analizē iespējas izmantot vai ražot rentablu atjaunojamo enerģiju, īpaši nosakot biogāzes ražošanas potenciālu.</p> <p>Jāpanāk, ka valsts mērogā kopējais ikgadējais, no atjaunojamiem resursiem NAI saražotais enerģijas apjoms ir vismaz (% no iekārtu ikgadējā enerģijas patēriņa):</p> <ul style="list-style-type: none">a) 50 % līdz 31.12.2030.;b) 75 % līdz 31.12.2035.;c) 100 % līdz 31.12.2040.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ar veselību saistīto rādītāju monitorings notekūdeņos (17. pants)

Komunālajos notekūdeņos uzrauga:

- a) **SARS-CoV-2** vīrusu un tā variantus;
- b) **poliovīrusu**;
- c) **gripas vīrusu**;
- d), e) **jaunus (emerging) patogēnus un piesārņotājus**;
- f) jebkurus **citus par svarīgiem atzītus** sabiedrības veselības parametrus.

Dalībvalstīs izveido sistēmu pastāvīgai sadarbībai un koordinācijai starp kompetentajām iestādēm sabiedrības veselības jomā un kompetentajām iestādēm, kas ir atbildīgas par komunālo notekūdeņu attīrīšanu.

Ja COVID dēļ valstī izsludināta ārkārtas situācija, līdz tās beigām SARS-CoV-2 un tā variantu klātbūtne komunālajos notekūdeņos jāuzrauga vismaz no **70 % no valsts iedzīvotāju skaita** un ņemot vismaz vienu paraugu nedēļā no aglomerācijām ar CE > 100 000.

Līdz 01.01.2025. jānodrošina, ka aglomerācijās ar CE > 100 000 **antimikrobiālo rezistenci kontrolē vismaz divas reizes gadā** (NAI ieplūdē un izplūdē, ja nepieciešams, arī kanalizācijas sistēmā). EK noteiks metodiku šiem novērojumiem.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Riska novērtējums un ieviešanas programmas (18., 23. pants)

Divu gadu laikā pēc direktīvas spēkā stāšanās **jānosaka riski, ko notekūdeņu novadišana rada videi un veselībai**, t.sk., izvērtējot to ietekmi vismaz uz peldvietām, dzeramā ūdens ieguves vietām, akvakultūrai izmantotajiem ūdeņiem un virszemes ūdensobjektu labu ekoloģisko stāvokli.

Ja ir konstatēti riski, tad dalībvalstīm jāīsteno **pasākumi, kas ir stingrāki nekā iepriekš noteiktie**, t.sk. nodrošinot notekūdeņu savākšanu un otrējo attīrīšanu aglomerācijās, kur $CE < 1000$.

Risku un pasākumu kopsavilkumu ietver **direktīvas ieviešanas programmā**, kurā iekļauj arī:

- a) direktīvas ieviešanas līmeņa novērtējumu;
- b) novērtējumu par direktīvas ieviešanai nepieciešamajiem ieguldījumiem katrai aglomerācijai, tostarp orientējošs finanšu aprēķins un ieguldījumu prioritātes;
- c) aplēses par investīcijām, kas vajadzīgas, lai atjaunotu esošo infrastruktūru, tostarp kanalizācijas sistēmas;
- d) informāciju par potenciālajiem publiskā finansējuma avotiem, ja tādi nepieciešami papildus tarifu maksājumiem.

Programmu **pārskata reizi 5 gados**, kā arī iesniedz Komisijai.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pieeja sanitārijai un informācija pakalpojumu lietotājiem (19., 24. pants)

Līdz 31.12.2027. **jānosaka personu grupas, kam nav piekļuves sanitārajām iekārtām vai tā ir ierobežota** un jānovērtē iespējas piekļuvi uzlabot.

Visās aglomerācijās, kur CE > 10 000 **jāveicina brīvi pieejamu sanitārijas iekārtu (publisko tualetu) izveide sabiedriskās vietās** pietiekamā daudzumā.

Katrā aglomerācijā jānodrošina, **lai sabiedrībai tiešsaistē būtu pieejama atbilstoša un aktuāla informācija** par komunālo notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu, lai informācija būtu pieejama lietotājam draudzīgā veidā.

Visiem sabiedrisko ūdenssaimniecības **pakalpojumu lietotājiem bez pieprasīšanas vismaz reizi gadā sniedz informāciju** par:

- komunālo notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas atbilstību prasībām;
- gada vai norēķinu perioda laikā no pakalpojumu lietotāja savākto un attīrīto komunālo notekūdeņu apjomu, tā izmaiņu tendencēm un tarifu;
- konkrētā lietotāja notekūdeņu apjomu salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem attiecīgajā aglomerācijā;
- vietni, kur pieejama informāciju par notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Tiesu pieejamība un kompensācija (25., 26. pants)

Sabiedrības locekļiem **jānodrošina iespēja vērsties tiesā** vai citā neatkarīgā institūcijā ar pieteikumu (pēc būtības vai par procesuāliem jautājumiem) par lēmumiem vai darbībām, vai bezdarbību, kas attiecas uz notekūdeņu attīrīšanu.

Ja, pārkāpjot nacionālajā likumdošanā pārņemtās prasības, **ir nodarīts kaitējums cilvēku veselībai**, skartajām personām **ir tiesības prasīt un saņemt kompensāciju** par šo kaitējumu no attiecīgās fiziskās vai juridiskās personas vai kompetentās iestādes.

Nevalstiskās organizācijas var pārstāvēt skartās personas un iesniegt kolektīvas prasības par kompensāciju.

Dalībvalstij jānodrošina, lai kompensācijas pieprasīšanas gadījumā ievērojamie **noteikumi un procedūras nepadarītu pieprasīšanu neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu**.

Dalībvalstij jānodrošina, ka **noilguma periods** minēto **kompensācijas prasību celšanai nav isāks par 5 gadiem**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Tālākais darbs

Grozījumu priekšlikuma tulkojums: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52022PC0541>.

Ir sāкта **priekšlikumu izskatīšana ES Padomes Vides darba grupā**. Nākamā sanāksme 06.02.23. Vides aizsardzības departamenta pārstāvji piedalās Padomes darba grupās, gatavo Latvijas jautājumus un viedokli.

Plānota viedokļu apmaiņa ES Vides ministru padomē 16.03.23. Sanāksmju laiks, biežums un apspriežamo jautājumu loks atkarīgs no Prezidentūras. 2023. gadā prezidentūra ES Padomē ir Zviedrijai un Spānijai.

Līdz 2023. gada martam Vides aizsardzības departaments plāno sagatavot sākotnējo nacionālo pozīciju par grozījumu projektu. Tās izstrādes laikā lūgsim gan informāciju, gan viedokli arī darba grupā pārstāvētajām institūcijām. **02.02.23.** organizējam tiešsaistes informatīvo sanāksmi plašam iesaistīto pušu lokam.

2023. gadā plānojam piesaistīt ārējus ekspertus pozīcijas pamatošanai nepieciešamo izvērtējumu un aprēķinu veikšanai.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies par uzmanību!